

Végül az ószövetségi olvasmányok sokat segíthetnek, hogy mélyebben megérthessük önmagunkat és a helyes utat tudjuk követni.

Az Ószövetség kevésbé idealizálja a személyt. Az embereket úgy festi le, ahogy vannak: nagyságukkal és szegénységükkel, hivatástudatukkal és bűneikkel együtt. Másrészt nem is annyira az egyént tekinti fontosnak, hanem Isten népének tagját látja a másokban. Az Isten előtti élet az embertárssal és embertársért való életet is jelenti. Egyszersmind merész kérdéseket vet föl Istenhez és embertársainkhoz való kapcsolatainkról. Gondoljunk csak Izsák feláldozására, Saul elvetésére, Nátán próféta Davidnak mondott intelmére, vagy a C év 18. vasárnapjára kijelölt szövegekre (Prédikátor és Lukács). Mindez nem melőzhető tükör és figyelmeztetés a helyes út és mérték kereséséhez.

Az Ószövetség legtöbbször számára még rejtett kincseskamra. Pedig Jézus „tankönyve” az Ószövetség volt. Legalább annyit jelentett neki mint nekünk az Újszövetség. Minden cselekedete és imája annak a szövetségnek jegyében folyt le, amit Isten népével kötött s amelyet ígéretéhez hűen, soha meg nem szegett. Ezért az Atyába vetette minden reményét, a Vele való szövetségre építette életét, ennek betöltésére áldozta föl magát. S éppen ezzel a feleletével lett az Újszövetség megalapítója, amelyben az ember Ővele, Jézussal, az ő kegyelméből szintén hű maradhat az Atyához. Ám a maga teljességében az Új csak úgy közelíthető meg, ha az Őt is tanulmányozzuk és magunkévá tesszük, hisz Jézus ennek a betöltője, kulcsa.

Békési István

ISTENI KINCS A TÖRÉKENY CSERÉPEDÉNYBEN

Amerika és Kanada katolikus közönsége, de mondhatnánk: Amerika és Kanada összlakossága sőt a világegyház is ismeri Fulton J. Sheen nevét. Először az ún. Catholic Hour, a katolikus óra vasárnap esti rádió adás sorozatban hallották évtizedeken keresztül, majd a képernyőn látták Amerika eddig egyik legnagyobb szónokát, a televízió hőstét.

Őnéletrajza címének az ismert „szentpáli kedves kitélet” választotta. Lelki gyakorlatokon, papoknak, nővéreknek és híveinek sokszor említette, hogy a „kincset, a kegyelmet cserépedényben hordjuk”. Az embert, az emberiség életét, mint az isteni és emberi erők küzdelmét, harcát és kibontakozását szemlélte. Tudatában volt, hogy ebben neki is felelős rész jutott.

A családi kör mély Mária-tiszteletét kisgyermek korától szívébe csepegtették és egész életét jellemezte. Ehhez járult tanulmányi éve folyamán bensőséges kapcsolata az Oltáriszentséggel. Ő maga ebben a kettőben látta életé

erőközpontját: van Édesanyja és van igazi Barátja, akivel naponta legalább egy órát társaloghat alázatos szentségimádásban. Innét meríti meglátásait, gondolatait. Ezt ajánlotta mindenkinek, katolikusnak, protestánsnak, hívőnek és hitetlennek: szenteljen magának, a lelkének pár percet – ha tud, órát is –, az Oltáriszentség előtt, vagy vegye elő a Szentírást, olvasson bele és próbálja felemelni szívét ahhoz, aki leszállt közénk, emberré lett értünk, hogy minket magához emeljen.

E fiúból pap lesz

1895 május 8-án született vallásos ír kereskedő családból, egy kis községben Peoria mellett Illinoisban, amihez Chicago is tartozik. Otthon keményen, fegyelmezetten nevelik a szülők. Az elemi iskolát falujában, a gimnáziumot pedig Peoriában végzi. Korán kezd ministrálni. Beszédeiben ismételten emlegette, önéletrajzában le is írta a következő kis jelenetet, amely 7–8 éves korában, püspöki misén történt vele. Ministráltam, mondotta, s képzeldjétek, felajánlás-kor elejtettem a kis boros kancsót. Tudjátok, hogy nincs olyan atomrobbanás, aminek akkora ereje és hangja volna, mint amikor a székesegyházban, a püspök jelenlétében a márványpadlóra leejtünk egy kancsót. A püspököt szigorú, komoly embernek tartottuk. A sekrestyében magához hívatott és azt kérdezte: „Fiatalúr, hová még iskolába, ha nagy leszel?” „Megyek a Sparding Intézetbe.” Az intézetet a püspökről volt elnevezve. Nem is tudtam, hogy milyen okos, politikus választ adtam. „Nem azt kérdeztem, hanem azt, hogy hová még, ha igazán felnőttél? Hallottál már Lövenről?” „Nem.” „Tudja édesanyád, hol van Löven?” „Majd megkérdezem.” „Hát ha hazamég, mond meg édesanyádnak, hogy én azt mondtam: Ha majd nagy leszel, Lövenbe még tanulni. Egy napon majd pontosan olyan leszel, mint amilyen most én vagyok.”

Sparding püspök jóvendőlését a kis Fulton egészen elfelejtette. Csak akkor jutott eszébe, amikor már mint fölszentelt pap felsőbb tanulmányokra, doktorálni átjött Európába. A vonatról leszállva meglátta a felírást: Löven, s ekkor eszmélt rá: Nini, erről mondotta Sparding püspök, hogy idejövök majd tanulni.

Osztályelső volt mind az elemiben, mind a gimnáziumban, érettséginél pedig a búcsúszónok. 1919 szeptember 20-án szentelték pappá, 1920-ban nyerte el első egyetemi diplomáját a Washingtoni Katolikus Egyetemen, 1923-ban bölcsletről doktorál Lövenben, 1924-ben teológiából Rómában és 1925-ben a filozófiai tanszék bekebelezett doktora Lövenben.

Ezek a száraz adatok jelzik a jóvendő nagy püspök, szónok és író életútját, amíg a kétszeres doktorátussal és – ma mondanánk – egyetemi magántanári képesítéssel vissza nem érkezik Amerikába. Kedvesen mondja el, hogy visszatérte előtt két meghívó volt a kezében. A híres Columbia Egyetem elnöke kérte föl, szervezze meg náluk a skolasztikus filozófia tanszékét. Az angol bíboros érsek pedig Angliába, Oxfordba hívta: indítsa el a híres konvertita szónokkal és bibliafordítóval Ronald Knox-szal a reformáció utáni első katolikus kollé-

giumot. Megírtam püspökömnek a két lehetőséget, és megkérdeztem, melyiket válasszam. Jöjj haza! – volt a válasz. A püspök kitette káplánnak az egyházmegye legszerencsétlenebb, legnyomorultabb helyére. Belevetette magát a munkába. Az áldozók száma 2–3-ról 90-re szökkent föl és több áttérőt készített elő. Egészen boldog volt, még becsomagolt könyveit is érintetlenül hagyta.

Az újságokban azonban cikkek jelentek meg róla: Hogyan hagyhat a püspök ilyen tehetséges embert az Isten háta mögötti kis faluban? Egy év múlva a püspök felhívta telefonon: Már évek óta Washingtonba ígéretek tanárnak a katolikus egyetemre, menj szépen. – Megkérdeztem: miért nem engedett oda amikor hazajöttem? „Ki akartam próbálni, tudsz-e engedelmeskedni. Na, lódulj és indulj!” – hallotta a vonal másik végéről. „Azóta, hogy nekilódultam és elindultam, mindig ebben a lendületben vagyok” – mondotta 85 éves korában hálás megemlékezéssel. S hozzátette: Ki tudja, mi lett volna belőlem, ha elfogadom a két ajánlat valamelyikét is és nem követem a püspök egyszerű irányítását, utasítását.

1925-ben került tanárnak a washingtoni katolikus egyetemre, a teológiai karra. Egy alkalommal nem volt hajlandó aláírni egy beadványt a rektor ellen, mert úgy látta, hogy nem vizsgálták meg kellően, miért is járt az el a kifogásolt-nak tartott módon. Másnap látta a hirdetőtáblán, hogy Prof. Sheen összes órája elmarad! Utána áthelyezték a bölcséleti fakultásra. Ezen tanított nagy sikerrel, európai műveltségének ott vette igazán hasznát. Otthonosan mozgott a francia, angol, német és olasz filozófiában s át tudta ültetni Amerikába. Hamarosan felfedezték kitűnő szónoki tehetségét. Jöttek a meghívások nagybőjti és ünnepi szónoklatokra, nagygyűlésekre. Pár éven belül az amerikai katolikus világ legismertebb egyénisége lett. A paulista-atyák templomában kezdte a Catholic Hour, a katolikus óra címen ismert vasárnap esti előadásait. Én magam is ennek a keretében találkoztam vele a rádión keresztül. 1948-ban egyik plébánián helyettesítettem, kisegítettem. „Gyorsan vacsorázzunk meg, mondotta a plébános, hogy hatra készen legyünk. Az adományokat tartalmazó borítékokat csendben is felnyithatjuk és a szükséges számokat csendben is ráírhatjuk. Közben meghallgatjuk Msgr. Sheent a katolikus óra adásában.”

Amikor a televízió kilépett a gyermekcipőből, a nagy amerikai tévé állomások felajánlották egy vallásos adás lehetőségét a zsidók, a protestánsok és a katolikusok részére. A katolikus püspöki kar választása Sheenre esett. Ekkor szerepelt először a képernyőn. A televízió kibontakozásakor pedig versengtek érte, hogy melyik állomáson szerepeljen. Kedd esténként 20–30 millió ember oktatója, tanítója lett a tévén keresztül. Egyik magyar lelkész mesélte el, hogy este érkezett New Yorkba és taxit keresett, hogy csatlakozását elérje. A sofőr első kérdése: Messzire akar menni Ft. úr? Nem, válaszolta. Akkor jó, felelt a sofőr, mert messze nem vinném el. Nyolckor beülök egy kis kávézóba, megiszom a kávémat és közben félórán át meghallgatom Msgr. Sheen előadását. – Kedd este volt.

A katolikus óra előadásában elsősorban a katolikus közönséget tartotta szem előtt. Televíziós programjában mindenki számára érdekes, hasznos és tanulmányos kérdésekről kezdett tárgyalni, ugyanakkor mind öltözetével mind magatartásával tanúsította, hogy katolikus pap és Isten igéjét akarja hirdetni a televízión keresztül is. Nemcsak katolikusok hallgatták, hanem protestánsok, zsidók és hitetlenek is. Akármennyire is ismert és sikeres szereplővel ékes programot szervezett a többi nagy tévé állomás kedde este, nem kellett félni, hogy Sheen hallgatóközönsége megcsappan.

Evel az óriási lehetőséggel elsősorban a missziókat támogatta. A háborút követő nehéz években az európai országok: Belgium, Francia- és Németország képtelenek voltak hatékonyan közreműködni ezen a téren. Pedig világviszonylatban az igény megnövekedett, a tervezés, az újjáépítés sürgetett. – Sheen lett a Hitterjesztés Társulatának, a hitterjesztés művének amerikai megbízottja, arra gyűjtött. Összes rádión és tévén tartott előadásának tiszteletdíját, az első perctől kezdve jótékony célra adta. Egy-egy kedde esti tévé előadásért 25.000 dollárt kapott! Éppúgy szolgálták a missziók javát ezek a hatalmas összegek, mint a kisgyermekek beküldött centjei, fillérjei. S mivel ezek is millió kézből futottak be, szintén igen komoly tételeket jelentettek.

A tanár, a szónok, az író

Előadásaira mind az egyetemen, mind pedig a rádióban vagy a tévén, nagyon alaposan készült. Ez nem jelentett neki nagyobb nehézséget, mondta, mert a kemény munkát és az időkihasználást megtanulta odahaza. Édesapja csak három elemít végzett, édesanyja kijárta a nyolc osztályt, de gyermekeiket – ha sok áldozat árán is – taníttatták. Orvos, ügyvéd, üzletember és püspök lett a négy fiúból. Apjának először kis üzlete volt. De az egyik inasgyerek mikor meglátta, hogy bejött az üzletbe az édesapa, az égő cigarettát pont a petróleumos hordóra dobta. A kis falucska üzletsorának negyede leégett. Kimentek addig bérbe adott kis farmjukra. Mikor újra Peoriába költöztek, a szülők a nyár-időben és az iskolai szüneteken farmerekhez küldték a fiúkat, hogy dolgozzanak, segítsenek. Fulton ehhez a munkához balkezes volt. Egyik szomszédja meg is jegyezte apjának: Tudod, ebből a gyerekből nem lesz semmi, örökké a könyveket bújja.

A könyv szeretete tanári működésében termette meg gyümölcsét. Első teológiai előadására, mit még a westminsteri (London) szemináriumban tartott nyolc órát készült, egy-egy televíziós szereplése pedig harminc órás felkészülést követelt. Az anyagot alapos olvasással szedte össze. Majd háromszor-négy-szer részletes vázlatot készített, mert előadásait sose dolgozta ki szóról-szóra. Televíziós adását egyik barátjának előbb elmondotta olaszul, a másiknak franciául s ilyen előzmények után állt az amerikai közönség, a kamerák elé. Mindig jegyzet nélkül s mégis gyönyörűen beszélt. A szemináriumban tartott első elő-

adásomkor két követelményt tűztem ki magamnak, mondotta később, s ezt mindig betartottam: óráimon soha le nem ülök és soha nem használok jegyzetet.

A régi vágású katolikus elemi és középiskolai kiképzést kapta: sok és gyönyörű verset, Shakespeare-i szakaszt kellett megtanulnia betéve, s ezért mindig hálás volt. Egyszer mégiscsak cserben hagyta kitűnő emlékezőtehetsége. Írországban, az eucharisztikus kongresszuson beszélt és a hallgatóság nagy részétől jól ismert verset idézett. Észrevette, hogy az egyik sor kiesett a fejéből: „Tehát nekem kell megfogalmaznom!” Olyan jól sikerült, hogy azt hitték, tetette magát, mintha nem emlékezne a versre, hogy így újat alkothasson. „Isten látja a lelketet, vallotta be, abban a percben fekete fátyol szakadt rám; nem emlékeztem a versszakra.”

Egyetemi előadásainak anyagát és széleskörű olvasottságának gyümölcsseit könyvekben is kamatoztatni akarta. Több mint 60 műve jelent meg nyomtatásban, nem egy millió példányszámban. Később pedig rádió és televízió előadásait terjesztették hangszalagon és video-kazettákon. Kétség nem férhet hozzá, hogy legnagyobb sikert televíziós adásaival ért el. Alig egy hónappal halála előtt járt II. János Pál pápa Amerikában. Az embereket könnyekig meghatotta a jelenet, amikor átölelte az akkor 85. évében járó, nyugdíjas érseket és nagy szeretettel ennyit mondott neki: Nagyon szépen írtál és nagyon szépen beszéltél a mi Urunkról és nagyon hűséges fia voltál az egyháznak.

Életközelség, mélység és finomság jellemzi írásait, előadásait — írja róla egy könyvismertetés. A legidősebb kérdésekre próbált feleletet adni, egyzersmind az örök-emberi vágyak távlatait vizsgálta. Mondanivalóját a napi életből, saját tapasztalatából vett példákkal szemlélteti. Itt kereshetjük sikerének első forrását.

„New Yorkban, a St. Patrick székesegyházban prédikáltam — írja. A szokásos háromórás nagypéntek délutáni elmélkedést, keresztutat és ájtatosságot vezettem. A végén előrefurakodik egy zilált hajú, zavart tekintetű, rendetlen és piszkos ruhába öltözött asszony. Hangosan szidni és átkozni kezdett engem. Miért jött maga a templomba? — kérdeztem. Néhány erszényt akartam lopni — válaszolta. Sikerült? — Nem. A maga második mondata megakasztotta a kezemet. (A jobb latorról beszéltem az elmélkedésben.) De különben is mit vesztegetem itt az időt arra, hogy egy csuhással beszélgessek, úgylis föl fog jelenteni a rendőrségnek. — Olyannak lát, mint aki valakit is följelent a rendőrségnek? — Hát — mondotta az asszony —, aki olyan szépen tud verset mondani mint maga, talán mégsem jelent föl. — Elővesz egy piszkos borítékot, benne iratok. Három társa bent van San Francisco mellett a St. Quentin szigorú fegyházban, s őt is körözi az FBI. — Katolikus? — kérdezem. — Az voltam 14 éves koromig. — Meggyóntattam. Napj áldozó lett a St. Patrick székesegyházban. Anyagilag én támogattam, mert munkát nem tudott találni. Pár hét után mondom neki: Szólnom kell a hatóságoknak, az FBI-nak, hogy tudok magáról. Beleegyezett. Elmentem a rendőrségre. Ugye keresnek valakit? — Férfi vagy nő? — Egy nő — mondom. A tisztviselő azonosítja. Odajár a St. Patrick székesegyházba, napi áldozó — folytatom. Monsigneur, maga többet tett érte, mint a bíróság vagy a börtön tehetett volna; hagyjuk nyugodtan. — Holtáig én tartottam el apró segítségekkel. Pár éve halt meg és megint nem vezett el a kincs, ami a kezünk ügyébe került, csak le kellett hajolni, hogy felemeljük.”

A mindennapi életből vett példákkal Istenhez, Krisztushoz vezetett. Mindent a hit szemszögéből értékelt ki, ehhez a fényhez akarta elvezetni olvasóit, hallgatóit. Papjait is erre bátorította: csak hitünk legyen. Ha el tudjuk hinni a hihetlent, akkor meg tudjuk tenni azt, ami emberileg lehetetlen – ismételte lelki gyakorlatjaiban. Elmékedéseiben, írásaiban és főleg tévé előadásainál olvasói, hallgatói megérezték, hogy meggyőződés vezet, maga is hiszi és éli amit tanít. Itt kereshetjük sikerének második gyökerét.

A Szentírásból vett példái érdekesen bizonyítják, mennyire összefonódott nála a mindennapi élet és Istennek erre vonatkozó kinyilatkoztatása. Az Ó- és Újszövetség szolgáltatja a leggazdagabb példátartat beszédeihez. – Az Oltári-szentségről tartott elmékedésében papjainak a következőket mondja:

„Ha gyengül bennünk Krisztus szeretete, fogyatkoznak energiáink. Itt jön az én ajánlatom: veszítsünk el valamelyes időt Krisztusért, adjuk oda bátran és kamatostul visszakapjuk. . . . Nagylelkűnek lenni, nem méricskélalni! Emlékezzünk a bibliai asszonyra, aki az Úr lábát kenettel kente meg. Nem cseppenkent, mert a lassan csepegő olaj gyenge szeretetét fejezte volna ki, hanem mindent odaadott. Ahogy bejött az asszony Simon farizeus házába, megtörte a kenetet tartó üveget, és nem volt benne számítás, hogy ennyit vagy többet, mindet vagy keveset, csak az odaadó lélek extázisa, amely mindent akar adni. S ezt az esztelenséget dicsérte az Úr.

A másik példa az ószövetségi Dávid életéből van. Dávid hazakerül faluja, Betlehem környékére. Amikor régi helyeket látogatunk meg, emlékek merülnek föl bennünk, régi illatok, régi dallamok. Dávid is felsóhajtott: ó, ha ihatnék egy kortyot a Betlehem kapujánál lévő vízforrásból! Betlehemet filiszteus őréség tartotta megszállva. Ennek ellenére Dávid kemény harcosa átvágott az őrségen s hozott egy ital vizet a város kapujánál lévő forrásból. Mit tett Dávid? Amikor kezébe adták a vízzel telt sisakot, így gondolkodott: Megilhatom én ezt a vizet, amiért vérüket tették kockára barátaim, harcosaim? Nem, fölláldozom Istennek! Kilötytente a vizet a sisakból áldozati ajándékként. Ha megissza a vizet, Isten lelke nem írta volna le ezt a történetet. Túl értékes, túl drága volt az a víz, hogy Dávid megtartsa magának. Néha kincseinket megtartjuk és sokszor kárunkra lesz. Ha túlságosan dédelgetjük testünket, érzékiség lesz belőle. Kuporgatjuk vagyunkat, kapzsissággá fejlődik. Szellemi kincseink őrizgetése önteltté, beképzeltté tehet. . . . Attól tartok, hogy életünk végén az lesz vesztünkre, hogy túlságosan takarékoskodtunk erőnkkel, kincseinkkel.

Gondoljunk csak arra, mennyi időt vesztegetünk el fölöslegesen papi életünkben pl. a napi újságolvasással, holott az egyetlen hír a sporteredmény és a börze jelzés. . . . Egyébként nincs szabad óránk a napi szentségimádásra. Lassan kiderül, hogy voltképpen semmire sincs időnk, mert elvesztegetjük napjainkat, heteinket, hónapjainkat, éveinket, az életünket. De ha az Úr előtt vesztegetjük el azt az órácskát, fel lesz írva az élet könyvében, mint az írás megőrizte Dávid tettét: fölláldozta Istennek az áldozat, a vér árán hozott vizet.”

Sikerének harmadik összetevőjét nyitott és mégis kritikus magatartásában kell keresni. Felvetette az ún. kényes témákat: a hatalom, a nemi kielégülés, a gazdasági érvényesülés, a pszichoanalízis stb. problematikáját. Mindig kiemelte a kérdés pozitív oldalát, mert az életet a legnagyobb értéknek tartotta. De nem habozott rámutatni a fonákságokra, az esztelen túlzásokra, egyoldalúságokra. Kedvelték, mert megérezték, hogy világosan látja a helyzetet és határozott utat mutat.

Szűz Mária fia

Fiatal korában sem habozott kimutatni, hogy nagyon nagy tisztelettel, szeretettel viseltetik a boldogságos Szűz Mária iránt. Európai tanulmányai folyamán látogatott el először Lourdes-ba, ahová valami harmincszor is eljutott. Hacsak módja nyílt rá újra meg újra elzarándokolt a Szűzanya kegyhelyéhez. Persze, nagyon is adósa maradt, hisz a szentekhez illő bizalommal tette meg első Lourdes-i látogatását.

„Annyi pénzem volt, hogy Lövenből el tudtam menni Lourdes-ba. De hogy a szállodát mivel fizetem ki és hogy hogyan jövök vissza, azt nem tudtam. Orvostanhallgató testvérem pont olyan szegény egyetemista volt mint én; attól hiába kértem volna mégcsak kölcsön is. De bíztam, hogy a Szűzanya megsegít. S ha már egyszer megsegít és majdnem csodát tesz, miért ne tenne nagy csodát? A legfinomabb Lourdes-i szállodában vettem ki szobát. Nap mint nap elmentem a barlanghoz, végeztem a novénákat s kértem a Szűzanyát, mutassa ki, hogy nem vakmerőségnek hanem gyermeki bizalmam jelének tekinti magatartásomat. Elérkezett a kilencedik este, indulnom kellett s még semmi jel. Zsebemben csak a kifizetetlen szállodai számla, jegy nélkül a hazatérésre. Késő este még egyszer visszamentem a bazilikába. Ott térdelek, amikor egy testes úriember megveregeti a vállamat és azt kérdezi: Úgy-e ön amerikai pap? Igen, feleltem. Tud franciául? – Természetesen. – Eljönne velem és családommal, költségünkre, Párizsba, hogy vezetőnk és tolmácsunk legyen? – De még mennyire! – Kocsijába ültetett, hogy a szállodában összeszedjem a csomagomat. Az előcsarnokban föltette a legérdekesebb kérdést: ki van fizetve a számlája? Odaadtam neki, kifizette. Fölvittek Párizsba, körülvezettem őket és gazdagabban érkeztem vissza Lövenbe, mint ahogy elindultam.“

Ismételten járt Fatimában is. Hűséges apostola maradt a fatimai üzenetnek, a rózsafűzér közös imádkozásának, a vezeklésnek és a megtérés szellemének.

Tudományos körökben legtöbbre God and Intelligence (Isten és az értelem) c. könyvét értékelték. Ennek alapján lett a löveni egyetem bekebelezett doktora. De szívéhez a Szűzanyáról írt könyve *The World's First Love* (A világ első szerelme) állt legközelebb. A nő, az édesanya, a szüzesség, a házasság kérdéseire is fényt vet Jézus anyjáról írt elmélkedéseiben. Papjainak is őt állítja példaképül:

„Az Úr azt kérdezte tőled, hogy vállalod-e az Isten országáért, a lelkek javáért a magányos, nőtlen életet, hogy minden energiád, minden tehetséged az egyetlen fontos dologra összpontosítsd? Más utódaid, másfajta gyermekeid lesznek, a lelkek világában kell termékeny életet élned. Példaképed a Boldogságos Szűz Mária, aki szűzen foganta és szűzen szülte Szentfiát, tiszta, romlatlan, szepültelen természetet adva neki, amelyik új élet és új teremtés kiindulópontja lett. Az új Ádám és az új Éva frigyéből született a kereszten, titokzatosan foganva és tisztán szülve, az Egyház, Jézus teste, amelyben eggyé épülnek Isten gyermekei. A keresztyény lélekben tisztán fogantat meg Krisztus, hogy átalakuljunk, testvérei, az elsőszülött példájára. Íme a szűzi fogantatás és a szűzen szülés így átméltelve, így értelmezve, így felfogva központi helyet foglal el keresztyény tanításunkban.“

A szűzi foganás és szüzesség adta Jézusnak azt az érintetlen emberi természetet, amelyet nem szennyez be a bűn. Ez adta nekünk az Egyházat, . . . amelynek gyermekei a kegyelem fia, Isten gyermekei. Harmadszor, áthelyez, áttesz bennünket a kegyelem világába, Isten országába. Itt már nem a testi termékenység, a test utódai szerint történik itéletünk, hanem aszerint, hogy mit teremtettünk a lélek világában. Ennek a hármasszent örökségnek: Jézus szeretetének, az Egyház szeretetének, a cölibátus szeretetének és értékelésének a védelmezője a szeplőtelen Szűz."

Nem nyerte el, hogy szombaton vagy valamelyik más Mária ünnepen haljon meg. December 9-én, a Szeplőtelen Fogantatás másnapján fejezte be életét 1979-ben. Omara érsek tartotta a búcsúbeszédet temetési miséjén, a St. Patrick székesegyházban. Zárószavai találón tükrözték Fulton Sheen Szűzanya iránti bizalmát:

„Kedves Barátunk, Sheen érsek. Közöttünk éltél és barátunknak nevezhettünk. A legteljesebb bizalommal ajánlom most lelkedet a kékruhába öltözött fenségeseen szép Szűzanya oltalmába és szeretetébe. Bízunk abban, hogy Jézus már így szólhatott hozzád: édesanyám már beszélt felőled."

Meredek ösvényen

Az egyház hivatalos vezetősége avval mutatta ki mennyire értékeli Sheen lelkipásztori működését, hogy 1951-ben New York-i segédpüspököknek nevezte ki. 1966-ban pedig Rochesterben lett megyéspüspök.

Aki azonban ismeri a szentek életét, akinek fogalma van az isteni Gondviselés vezetéséről, az sejtethi, hogy Sheen élete sem lehetett csupa siker, elismerés és dicsőség. Ha igazi apostol, Krisztus-követ volt, akkor életéből sem hiányozhatott a keresztút, a megpróbáltatás.

A híres, fölkapott ember ellen hamar elkezdődött az áskálódás. Még fiatal, washingtoni professzor korában üzent neki egy nagytekintélyű, komoly egyházi ember, hogy hagyja abba a töméntelen szereplést, nem fogja bírni az iramot: pár év alatt kifogy az anyagból, kiég. „Annyira ismertem a közéleti személyiségeket, hogy megkérdeztem a hírnöktől: úgy-e ez és ez az ember üzente? Igen. Nyugtassa meg, én igen szorgalmasan olvasok, készülök, tanulok; van még mondanivalóm. Ha pedig úgy érzem, hogy már nem lesz, akkor tudok majd magamnak megálljt parancsolni."

Ugyancsak washingtoni idejében történt, hogy egyik későbbi érsektársa annyira nem bírta elviselni Sheent (sikerét? előadásmódját?), hogy a katolikus nagygyűlésen feltűnően, ünnepélyesen kivonult a teremből, amikor harmadik szónokként rá került a sor. „Mikor püspök- és érsektársa lettem soha szóvá nem tettem az esetet. Évente meglátogattam, de erről szó sem esett közöttünk."

Nagyobb keresztet és szenvedést jelentett számára, hogy a sok munka egy időre megtörte egészségét, idegileg is megviselte. Pihennie kellett, hogy összeszedje magát. De ekkor sem volt tétlen: gyönyörű könyv született meg tollából a passióról, Jézus szenvedéséről. Ezért érezték — főleg a lelki gyakorlatok alatt —, hogy tapasztalatból beszél a papi, apostoli élet szenvedéseiről.

Életrajzában külön fejezetben számol be arról, hogy miért inkább csak a fényt, derűt, a fölemelőt domborítja ki életéből, működéséből. Pedig – jegyzi meg – tudhatjuk, hogy sok minden másban is volt részem. Ezekre megvan a keresztény válasz: megbocsátani. „Ha a sebekben vájkálunk, senkinek sem segítünk, csak magunkat és másokat keserítjük. A keresztet azért kapjuk, hogy elviseljük. És nagyon sok minden azért ér bennünket, hogy tudjunk róla türellemmel hallgatni. Tegyük hozzá a próféta alázatos megjegyzését: ha szenvedtünk is, ha meg is próbáltál bennünket, ha verted is rajtunk az ostort, sokkal kevesebbet szenvedtünk, könnyebb és kevesebb ütést kaptunk, mint amit érdemeltünk. Ez a keresztény szenvedés titka.”

„Azért nem beszélek bizonyos dolgokról önéletrajzomban, mert ‚cui bono‘, kinek használnék azzal. Tudom, kíváncsian várnátok megjegyzéseimet kortársaimról, sok nagyhírű emberről, akikkel kapcsolatba kerültem. A vetélkedésekről, a félreértésekről, és hogy miként gáncsolták el oly sokszor jószándékú törekvésemet. Erről tudatosan nem beszélek, ennyi az egész.”

Rochesteri püspök korában mindazt iparkodott megvalósítani, amit a II. Vatikáni Zsinat az egyház megújulására előírt vagy ajánlott. Tekintélye, jó modora, emberi hozzáállása sok téren eredményre is vezetett. De itt érte a legnagyobb csalódás is, ami lemondásának egyik okát is képezte.

Mint a legtöbb amerikai városban Rochester belvárosában is igen közel vannak egymáshoz a templomok. Valamikor ott élt a város zöme. A második, harmadik generáció azonban már kivonult a város peremére, a zöld övezetbe, a kertek házakba. A belvárosi nagy templomok sokszor konganak az ürességtől: alig lakik közelükben hívő. Csak néhány ragaszkodó törzslakos maradt a régi helyén. Velük kapcsolatban keletkezett a félreértés. Sheen, állami hozzájárulással, át akarta alakítani lakónegyedde az egyik belvárosi és az egyház tulajdonát képező épülettömböt (templom, plébánia, iskola). Egyszerűbb embereknek akart otthont teremteni. A hivatalos támogatás nem hiányzott, a terv keresztény értékét mindenki látta. Kivéve a törzslakók egy csoportját. Szinte föllázadtak a püspök ellen. A szenzációnak mindig akad a hírközlő eszközökben szorgalmas tollforgatója, ingyen prókátora. A terv végül is megbukott. Ekkor tapasztalta meg saját bőrén, hogy a megkeseredett ósdi magatartással szemben a legjobb szándék és törekvés is csődöt mond.

A rochesteri eset fájó sebként maradt meg életében. Nagy szomorúsággal viselte azokat a sebeket is, amelyek az Egyház testét érintették a II. Vatikáni Zsinat után. Nem volt túl konzervatív, csak az értékeket akarta okosan megőrizni. Kicsit talán keserűen, de nagyon találon jegyezte meg: „Ne próbáljunk mindenáron alkalmazkodni a korszellemhez, mert ez gyorsan változik. Ha népszerűek akarunk lenni, összeházasítjuk az egyházat a korszellemmel. Öt-tíz év után azonban megint „özvegyek” leszünk. A korszellem továbbhaladt, változott s nekünk új partnert kell keresnünk. Az örök értékeket kell őriznünk. Ezeket az elemeket nem szabad elveszteni, mert ezek tartják fenn, nemcsak az egyházat, hanem a nemzetet és az egész emberiséget is.”